

26.1x33.66	1/2	20	עמוד	כותרת - ככלכליסט	07/03/2017	57543475-0
17050						

בדיקת כלכליסט

שרדי עורכי הדין הגדולים בישראל נשלטים ברובם המכריע על ידי גברים, ורק במשרדים ספורים בלבד ניתן למי

צוא עורכת דין העומדת בראש המשרד או נמנית עם מוביליו - כך עולה מנתונים שנאספו בעבור "כלכליסט". עוד עולה כי פערי השכר בין גברים לנשים מקצינים במשרדים הקטנים ובפריפריה. לפי מחקר שערך עו"ד דודי זלמנו

ביץ, ב-50 המשרדים הגדולים אין אף לא משרד אחד שניתן למצוא בו אישה מובילה. בקרב 100 המשרדים הגדולים בישראל נמצאו שבעה משרדים בלבד שאישה מובילה אותם, וכמעט כולם הם משרדי בוטיק שעוסקים בתחומים מצומצמים יחסית, בעיקר בביטוח, נזי"קין ודיני עבודה. המשרד היחיד שעוסק בתחומים נרחבים ואיננו משרד בוטיק הוא משרד בן ארי פיש סבן החיפאי, שהובל על ידי עו"ד אדם פיש ז"ל ועו"ד רחל בן ארי, וכעת מנוהל על ידי בן ארי ועורכת הדין גילת ויזליסבן.

אם בוחנים את שדרת הניהול במשרדים, ב-30% מתוך 100 המשרדים הגדולים ישנה אישה בציוות המוביל של המשרד. בניגוד לכך, במשרות משפטיות אחרות למשל בפרקליטות או בייעוץ משפטי הפרטי יש רוב נשי בעמדות הניהול.

צילומים: אוראל כהן, עמית שעל, יאיר שגיא, רמי אזרנו

עו"ד דודי זלמנוביץ. פערי שכר בין גברים לנשים בעיקר במשרדים בפריפריה

עורכי הדין מפחדים מנשים חזקות

בדיקת כלכליסט נתונים חדשים חושפים עד כמה עבה תקרת הזכוכית בענף המשפטי (ענת רואה, עמ' 20-21)

תקרת הזכוכית מתעבה

עורכי הדין שומרים על מבנה פטריארכלי

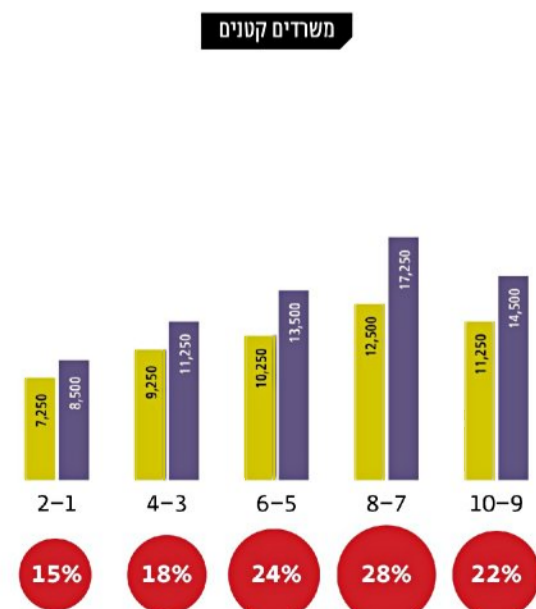
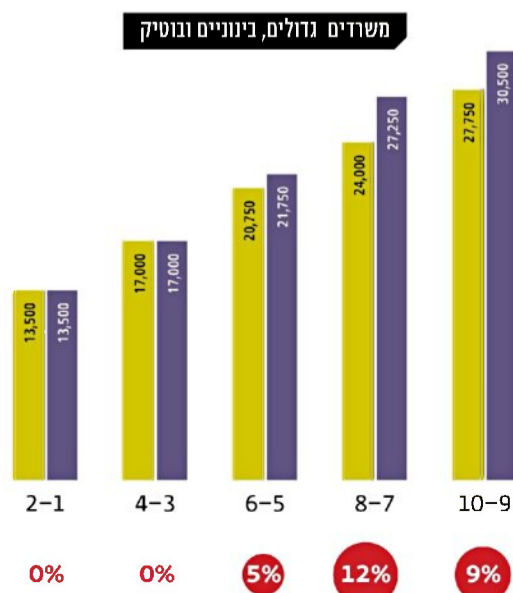
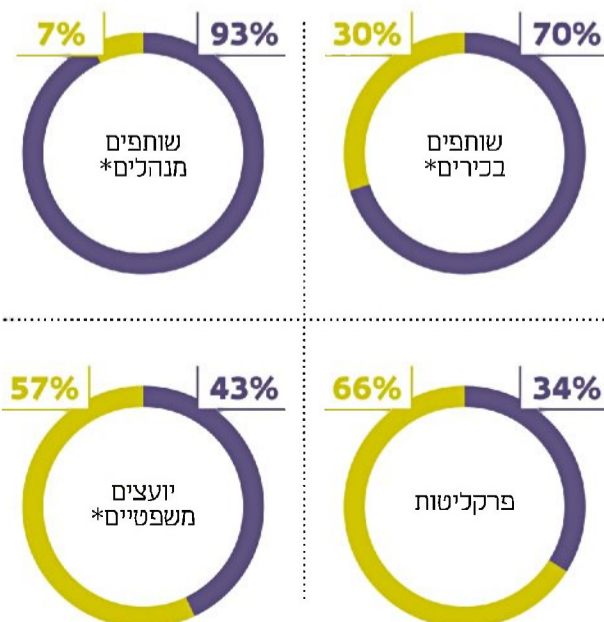
מתוך 100 המשרדים הגדולים בישראל שבעה בלבד מובלים על ידי אישה, לעומת 13 משרדים לפני ארבע שנים. ב-30 משרדים בלבד נמצאת אישה בצוות המוביל, וב-20 המשרדים הגדולים רק בשלושה שיעור הנשים השותפות גבוה מ-40% | הצצה למעוז הגברי בצמרת הפרקטיקה הישראלית

ענת רואה

התפלגות מגדרית בהנהלת הסקטור המשפטי

עורכות דין נותרות מחוץ להנהלה ומשתכרות פחות פערי שכר בין נשים לגברים במשרדי עורכי דין, ממוצע חודשי בשקלים

ותק > 10 שנים

26.3x30.72	2/2	21	עמוד	כותרת - כולכליטט	07/03/2017	57543486-2
בן ארי פיש טבן ושות - משרד עורכי דין ע"ד רחל בן אר - 17050						

דיים), ל-2011 (9 משרדים) ואף בהשוואה ל-2006 (8 משרדים).

בגלל המיזוגים

יש שתי סיבות עיקריות לצמצום הרדימטי במספר המשרדים שבראשם אישה: מיזוגים ופרישות. מיזוגים הובילו לכך שאישה שעמדה בראש משרד "נבלעה" בתוך הנהלת משרד שברובה היא גברית. כך למשל המיזוג של משרד קנטור אלחנני טל, שבראשו עמדה עו"ד דליה

"במשרדי עורכי הדין המצב ממשי מתהפך", אומר עו"ד זלמנוביץ. "בשנת 2006 ב-18 משרדים מתוך 100 המשרדים הגדולים היתה שותפה בכירה, בשנת 2011 ב-20 משרדים היתה שותפה בכירה, ב-2013 ב-23 משרדים וב-2017 ב-30 משרדים כוללים אישה מובילה. עם זאת, חל קיטון במספר המשרדים שבראשם עומדת אישה, וב-2017 רק שבעה משרדים מובילים על ידי אישה, קיטון עצום בהשוואה ל-2013 (13 משר-

שם יותר גדוע

נשים בארה"ב מתקשות להשתלב בסקטור

19% הם נשים, ובקרב שותפים בכירים יותר 15% הם נשים. רק ב-5% מתוך 200 משרדים השותף המנהל הוא אישה.

בישראל ישנה נוכחות נשית דרמיננטית בשירות המדינה, בפרקליטות ובסנגוריה בציבורית, ובסך הכל 71%, ללא שינוי משמעותי לאורך העשור האחרון.

בקרוב השופטים, לפי נתונים משנת 2016, בבתי משפט שלום 51% מהשופטים הם נשים, בבית המשפט המחוזיים שיעור השופטות עומד על 47%, ובבית המשפט העליון ישנו רוב של שופטות נשים, 73%.

במשרות ייעוץ משפטי בסקטור הפרטי גם כן יש רוב נשים, 57% מול 43% גברים שמכנהות כיועצות משפטיות של חברות מסחריות ב-100 החברות הגדולות בישראל.

ענת רואה

נשים מהוות במוצע כ-47% מהסטודנטים למשפטים בארצות הברית, אך רק 33% נשים פועלות בסקטור המשפטי כעורכי כות דין, לעומת 50% ומעלה ביישואל. כמו כן, לפי נתונים פומביים שאסף עו"ד דודי זלמנוביץ, רק 20% מהיועצים המשפטיים בקרב 500 החברות הגדולות בארצות ה"ב הן נשים. גם בנתון זה המצב בישראל טוב יותר. ומה קורה בבתי המשפט בארצות הברית? בבתי המשפט הפדרליים 24% מהשופטים הם נשים, בבתי המ"שפט לערעורים 31% מהשופטים הם נשים, ובבית המשפט העליון שליש מהשופטים הם נשים. מחקרים שמיפו את 200 משרדי עורכי הדין הגדולים בארצות הברית מצאו כי בקרב עורכי הדין הזוטרים 48% הם נשים, בקרב עורכי הדין הבכירים יותר כ-45% הן נשים. כשמדובר בשותפים זוטרים

עו"ד דפנה שמואלביץ, שמואלביץ, עומדת בראש משרד רובין שמואלביץ

טל, למשרד מיתר ליקוורניק; ומי שרד הרמן מקוב, שהובילה אותו עו"ד דלית בן ישראל, שהתמ"זג לנשיא ברנדס. סיבה נוספת למיעוט נשים כיום היא פרישה. עו"ד מאיה ליקוורניק, שקודם לכן הובילה את אחד המשרדים הגדולים בישראל, פרשה מתפקידה.

ומה בנוגע למספר השותפות שהן נשים מתוך כלל השותפים במשרדי עורכי הדין הגדולים? בבדיקה שערך עו"ד זלמנוביץ בקרב 20 המשרדים הגדולים נמצאו שלושה בלבד שבהם אחוז הנשים השותפות גבוה מ-40%. שלושת המשרדים הללו הם ש. פרידמן, וקסלר ברגמן ומשרד פירון. בתשעה משרדים נוספים שיעור השותפות עומד על 30% ומעלה: ארדינסט; נשיא ברנדס; עמית פולק מטלון; גרוס; גולרפרב זלי; גמן; פרל כהן צדק; הרצוג פוקס נאמן, מיתר ליקוורניק; ופישר בכר חן.

הפערים בין נשים וגברים במשרדי עורכי דין אינם מסתמים במסלול השותפות, אלא גם בשכר של השכירים. במשרדים הבינוניים והגדולים אין פערי שכר בין גברים לנשים בשנות ההעסקה הראשונות, ופערים מסוימים נוצרים החל מהשנה החמישית. במשרדים קטנים ובפריפריה פערי השכר בולטים כבר מהשנה הראשונה.

לפי הנתונים של חברת GLawBAL, בראשות עו"ד זלמנוביץ, במשרדים גדולים ובינוניים עורך דין מתחיל ישתכר כ-13,500 שקל, ללא הבדל בין גברים לנשים. השכר יאמיר לכ-17,000 שקל ברוטו כעבור שלושיארבע שנים, גם כן ללא פערי מגדרי. כשמגידים עים לוותק של חמש-שש שנים, נשים במשרד ישתכרו במוצע 20,750 אלף שקל, כ-1,000 שקל פחות מעמיתיהן הגברים, וכאן למעשה נפתח פערי של כ-5%.

הפערי הזה מעמיק עד כ-12% בוותק של שבע-שמונה שנים: עורכת דין תשתכר כ-24,000 שקל ברוטו, ואילו עורך דין ישתכר 27,250 שקל לחודש. הפער מתכווץ ל-9% לקראת ותק של עשר שנים, או אישה תשתכר 27,750 שקל, וגבר 30,500 שקל. להערכת עו"ד זלמנוביץ, הפער מצטמצם מפני שגברים שאינם הופכים לשותפים נוטים לעזוב את המשרד, ואו נותרות בו יותר נשים.

במשרדים הקטנים יותר ובפריפריה פערי השכר באים לידי ביטוי כבר בשנת הוותק הראשונה. אישה תשתכר 7,250 שקל ברוטו לעומת גבר שישתכר 8,500 שקל לחודש. בתוך שנים בודדות הפער יעלה ל-24%, כך שאישה תשתכר קצת מעל 10,000 שקל, ואילו גבר ישתכר 13,500 שקל לחודש. בוותק של שבע-שמונה שנים הפערים יגיעו לשיאם ויעמדו במוצע על 28%: אישה תשתכר 12,500 שקל, ואילו גבר ישתכר 17,250 שקל.

כמו במשרדים הגדולים, הפער יתחיל להצטמצם כשהוותק יגיע לתשע-עשר שנים.

"בכל המשרדים הפער למעשה גדל לרעת הנשים, כשהן יוצאות לחופשת לידה", אומרת עו"ד שגית בר-טל, שותפתו של עו"ד זלמנוביץ. "כשהנשים חוזרות לעבודה, ברוב המקרים הן מצמצמות

עו"ד אורנה לין, עומדת בראש משרד אורנה לין

הפערים בין נשים וגברים במשרדי עורכי דין אינם מסתמים במסלול השותפות, אלא גם בשכר של השכירים. במשרדים הבינוניים והגדולים אין פערי שכר בין גברים לנשים בשנות ההעסקה הראשונות, ופערים מסוימים נוצרים החל מהשנה החמישית. במשרדים קטנים ובפריפריה פערי השכר בולטים כבר מהשנה הראשונה.

לפי הנתונים של חברת GLawBAL, בראשות עו"ד זלמנוביץ, במשרדים גדולים ובינוניים עורך דין מתחיל ישתכר כ-13,500 שקל, ללא הבדל בין גברים לנשים. השכר יאמיר לכ-17,000 שקל ברוטו כעבור שלושיארבע שנים, גם כן ללא פערי מגדרי. כשמגידים עים לוותק של חמש-שש שנים, נשים במשרד ישתכרו במוצע 20,750 אלף שקל, כ-1,000 שקל פחות מעמיתיהן הגברים, וכאן למעשה נפתח פערי של כ-5%.

הפערי הזה מעמיק עד כ-12% בוותק של שבע-שמונה שנים: עורכת דין תשתכר כ-24,000 שקל ברוטו, ואילו עורך דין ישתכר 27,250 שקל לחודש. הפער מתכווץ ל-9% לקראת ותק של עשר שנים, או אישה תשתכר 27,750 שקל, וגבר 30,500 שקל. להערכת עו"ד זלמנוביץ, הפער מצטמצם מפני שגברים שאינם הופכים לשותפים נוטים לעזוב את המשרד, ואו נותרות בו יותר נשים.

במשרדים הקטנים יותר ובפריפריה פערי השכר באים לידי ביטוי כבר בשנת הוותק הראשונה. אישה תשתכר 7,250 שקל ברוטו לעומת גבר שישתכר 8,500 שקל לחודש. בתוך שנים בודדות הפער יעלה ל-24%, כך שאישה תשתכר קצת מעל 10,000 שקל, ואילו גבר ישתכר 13,500 שקל לחודש. בוותק של שבע-שמונה שנים הפערים יגיעו לשיאם ויעמדו במוצע על 28%: אישה תשתכר 12,500 שקל, ואילו גבר ישתכר 17,250 שקל.

כמו במשרדים הגדולים, הפער יתחיל להצטמצם כשהוותק יגיע לתשע-עשר שנים.

"בכל המשרדים הפער למעשה גדל לרעת הנשים, כשהן יוצאות לחופשת לידה", אומרת עו"ד שגית בר-טל, שותפתו של עו"ד זלמנוביץ. "כשהנשים חוזרות לעבודה, ברוב המקרים הן מצמצמות

עו"ד רחל לויתן, עומדת בראש משרד לויתן שרון

עו"ד דודי זלמנוביץ:

"מיזוגים הם אחת הסיבות לצמצום במספר המשרדים שבראשם אישה. האישה 'נבלעה' בתוך הנהלת משרד הגברית. כך למשל היה עם משרד קנטור אלחנני טל, שבראשו עמדה עו"ד דליה טל

את היקף המשרה. עם זאת, בעוד במשרדי הקטנים מקובל להפחית את השכר באופן יחסי להקטנת המשרה, ברבים מהמשרדים הגדולים והבינוניים השכר אינו מופחת, אלא פשוט לא מועלה או שמועלה בשיעור נמוך. גם עניין זה יוצר פער יחסי לטובת נשים לנוכח היקף המשרה והשכר לשעה המשוקלל המשולם לעורכת דין לעתים הוא אף גבוה יותר בהשוואה לגבר. עניין זה מתחדד בפרט בשלב זה שמרבית הנשים אינן יכולות להשלים את משרתן מהבית."

עבודה אחרי העבודה

מרוע קיים פער לרעת נשים במשרדי עורכי דין? לפי עו"ד זלמנוביץ, משרד עורכי דין הוא ארגון אשר שותפיו הם כוח הייצור והניהול המקצועי המרכזי. "זהו ארגון שבעיקר מוכר את זמן שור"תפיו וזמנו של כוח משפטי זוטרי כנגד שכר טרחה. יתרה מכך, במשרד עורכי דין אדם יכול למצוא את עצמו מסוים הלימודים ועד יציאה לגמלאות, כלומר כמעט כל חייו המקצועיים. נוצר מצב שהתקדמותו של עורך דין במשרד אכן נבחנת בפרמטרים מקצועיים ודומים להם בדומה לסקטורים אחרים, אך בצד קיימים במשרדי עורכי דין פרמטרים דומיננטיים אחרים, כגון שעות השקעה ביום עבודה, זמינות ומחויבות ללקוח מעבר לשעות העבודה, ביצועים ועבודה על פי יעדים פיננסיים.

"מול מסגרת הקריירה המאוד ייחודית של משרדי עורכי הדין, עומד מבנה התא המשפחתי הנוכח עדיין במרבית בתי האב בישראל, בו האישה נושאת ברובו של עול ניהול התא המשפחתי. שילוב תפקידה ה'דואלי' של אישה הן בסביבת העבודה שלה והן ביית מייצר קשיים וחיסמים רבים בכל מתווה קריירה, אך בעיקר מודגש בפרמטרים המאפיינים משרדי עורכי דין, שכן לעורכת הדין אין יכולת לבלות את כל שעות היום במשרד, כפי שעושים הגברים במשרד."

למרות פערי השכר בין נשים לגברים, מדובר בפערים נמוכים בהרבה לעומת כלל המשק. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 2016, שכר ממוצע של אישה שכירה עומד על 7,439 שקל ברוטו לחודש, לעומת 11,114 שקל לחודש שמשכר גבר. הפער בין המינים במשכורת החציונית הוא כמעט 30% לטובת הגברים.

מנגנון שפועל להפחתה משמעותית של שכר הנשים הוא "משרת אם", המי קובל עדיין במשרדי עורכי דין, אף שבימשרדים הגדולים הוא מתחיל להצטמצם. במשרת אם בתחום המשפטי מדובר בהפחתה בהיקף המשרה לכ-75%-85%, כשבתמורה הנשים יוצאות מהמשרד בשעות אחר הצהריים המוקדמות.

במרבית המקרים האמהות ממשכות לעבוד בשעות הערב המאוחרות, לאחר שהילדים הולכים לישון, כך שאין כמעט פער בהיקף המשרה בין משרת אם למשרה רגילה. בשנים האחרונות ניתן לראות במשרדים הגדולים יותר ויותר נשים שאינן מתבקשות לעבור למשרת אם, אף ששעות עבודתן הפכו גמישות יותר, וזאת בשל הציפייה כי הן ישלימו עבודה נוספת בשעות הערב או בימים שבהם הן נשארות עד מאוחר במשרד.